

van annak, aki a per tárgyáról perenkívül jogérvényesen rendelkezhetik, s így a megbízott a megbízásának korlátai között perbeli cselekvőképességgel és így a követelésnek saját nevében való érvényesítésre, felperességi joggal bír.

Mindkét kérdés elvi jelentőségénél fogva, tudomásunk szerint, a jogegységi döntés érdekében a megfelelő lépések folyamta tétettek, amely elé az egész fuvarjogászság nagy érdeklődéssel tekint.

Dr. Szécsi Gábor.

Az üzemutódlás kérdéséhez. Beck Salamon a Polgári Jog f. é. 5. számában a munkásbiztosítási felsőbiróságnak üzemutódlási döntvényéről irván, helyesléssel és elismeréssel emlékszik meg arról, hogy e döntés az üzemutódlás kérdésében az üzemazonosság álláspontjára helyezkedik, hogy a tartozás átszállását megállapítja az üzem új tulajdonosával szemben abban az esetben is, ha az az üzemhez nem az előző tulajdonostól való szerzés útján jutott, s így a kötelezettségek hordozójává egy új jogi kategóriát tesz meg: az üzemet, azt mintegy függetlenítve a tulajdonos személyétől. Bizonyos, hogy Beck barátomat, az ő mélyen szántó teoretikus érdeklődésénél fogva, a döntvényben kifejezésre jutó jogi felfogásnak ujszerűsége, friss csapásokat törő mivolta kapja meg. A gazdasági életben bekövetkezett nagy eltolódások, a vállalkozások jelentős csoportjának személytelenné válása, az a körülmény, hogy a vállalat, az üzem jóval fontosabb, mint a mögötte álló vállalkozó — komoly következtetések levonására vezethet jogi vonatkozásokban is és sok eddig érvényben volt jogtételre hathat átalakítólag.

A döntvényben kifejezésre jutó elméleti megfontolás érdekessége és ujszerűsége azonban véleményem szerint nem lehet elég ok arra, hogy a döntés érdemét elfogultsággal nézzük. E döntvényhez fűződő következmények rendkívüli gyakorlati jelentőségénél fogva az ehhez való hozzászólást szükségesnek és helyénvalónak látom, annál is inkább, mert a gazdasági érdekeltek feljajdulásán kívül, e döntvényhez jogi szempontból való hozzászólást — a Beck Salamonén kívül — alig láttam.

Nézzük, mit jelent e döntvény a maga gyakorlati alkalmazásában. Ha üzemben lévő ingókat elárvereznek, vagy ha egy háztulajdonos a bérlőjét nemfizetés okából kiteszi, az árverési vevő, vagy a talán hosszú hónapokig üresen álló helyiségnek új bérlője, akik a dolog természeténél fogva az elárverezett dolgok tulajdonosának, illetve a régi bérlőnek mesterségét folytatják, anélkül azonban, hogy jogutódlásról egyáltalán szó lehetne — az üzemazonosság elvénél fogva, melyet a döntvény itt irányadóvá tett meg, —

az elárverezett dolgok tulajdonosának, illetve az új bérlő a régi bérlőnek munkásbiztosítási járulékaikért felelőssé válnak. Hogy ez az egyes esetekben milyen méltánytalanságokra vezethet, mennyire ártatlanokat, vagy már egyébként is éppen ez ügyben súlyos károsodást szenvedett feleket sujthat (pl. a bért nem fizető bérlő bérbeadóját), azt bővebben fejtegetni valóban felesleges volna — a magam részéről még ennél is fontosabb szempontnak tartom, hogy e döntvény nyomán a gazdasági életbe a bizonytalanságnak új eleme kerül bele, s a felbomlott vállalatok romjain újának felépítése, a lezárt üzletek újbóli kinyitása annyira megnehezítődik, hogy ezt éppen a mai súlyos gazdasági viszonyok között csak a legnagyobb aggállal nézhetjük. E döntés mélyén véleményem szerint, mint legfőbb mozgató erő, egy súlyos gazdaságpolitikai meggondolás rejlik, amelyet a döntvény szövegében kifejezésre juttatott következő szembeállítás egészen világosan domborít ki:

„Elvitathatatlan, hogy az üzemutódlási felelősség szigorú jogszabályai egyes esetekben megnehezítik valamely üzem létesítését, vagy egy régi üzem helyiségeinek újabb bérbeadását. Viszont a társadalombiztosítás intézményének zavartalan működése és az ehhez szükséges anyagi eszközök biztosítása oly közérdek, amely előtt egyes magánérdekeknek is háttérbe kell szorulniuk.“

Ez a szempont, amelyben a magunk részéről a döntés ily irányú meghozatalának — a Beck által felhozott jogelméleti indokoknál primerebb jelentőségű mozgatóját látjuk — a Társadalombiztosító anyagi boldogulását kívánja előtérbe helyezni a magánérdekekkel szemben. Kétségtelen, hogy a társadalombiztosítás zavartalan működését közérdekűnek minősíthetjük — összhangban a döntvényvel. De vajjon helyt áll-e az a szembeállítás, hogy a másik oldalon csak egyes magánérdekekről van-e szó akkor, amikor újabb üzemek létesítéséről beszélünk? Az hogy A. vagy B. nyithat-e új üzemet, az lehet A-nak és B-nek magánérdeke. Új üzemek létesítése, s ezt elősegítendő: a helyiségek bérbeadásának megkönnyítése révén újabb munkatelepek létesítése — már közérdek, még pedig éppen jelen viszonyaink között igen nyomatékos figyelembevételt érdemlő. Nem a magán és közérdek áll tehát itt szemben, ha e kérdést a döntvény által felvetett irányban a gazdasági szempontok mérlegére helyezzük, hanem két közérdek, amelynek fontossági fokán valóban lehet vitatkozni gazdaságpolitikai megfontolások alapján. Bevallom, hozzám közelebb áll a termelés fokozásához és munkaalkalmak teremtéséhez fűződő érdek — s éppen ezért súlyos aggállal nézem az új üzemek létesítésének e döntvényből folyó súlyos megnehezítését. Az új üzemek létesítésének e megnehezítéséből egyébként még a társadalom-

biztosítási intézményre is több gazdasági hátrány hárul, mint amennyi előnyt jelenthet számára az üzemutódlás elvének gyakorlati érvényesítése. Ezekben a kétségbeesett ügyekben, ahol nincs jogügylet útján szerző utód — a végén ugyanis csak le kell írni a társadalombiztosítási járulékot is, viszont így gyakran elmarad az új üzemből nyerhető bevétel.

Az üzemazonosság tényének az üzemutódlási felelősséget megállapító kihatása azonban aggályosnak mutatkozik még a Beck által kiemelt azon elv szempontjából is, hogy magának az üzemnek kötelezettséggel való terhelését fogadjuk el alapul. Ebből az elvből csak az lenne következtethető, hogy ha az üzem folyamatossága következtében, az új üzem a régi üzem megtörés nélküli folytatásának tekinthető, ha a régi üzemből rejlik good will érték szinte maradék nélkül átment az új üzembe — akkor lehessen a folytatólagosságban élő üzemet a jogutódlási felelősséggel terhelni. De e döntvény sokkal messzebb megy. Az üzemazonosság itt annyit jelent, hogy azonos jellegű üzem folytatódik-e azon a helyen. Ha a megbukott kávéház rollóját lehúzzák, s ha ott hosszú hónapok múltán újonnan átalakítva és berendezve egy új kávéház nyílik meg, új köntösben és más cím alatt, akkor az az új kávéház tulajdonos e régi üzemből igazán semmiféle eszméi értékhez sem jutott — de az „üzemutódlási“ felelősség szigorú szabályai vele szemben is érvényesülnek. A felelősség megállapításában erre a szigorra nem is tudok példát egész jogrendszerünkben. Ott, ahol utódlási felelősség, valamilyen helyzetből objektíve adódik, a keretül szolgáló jogintézmény vagy jogügylet maga szolgál az átvevőnek figyelemztetésül arra nézve, hogy bizonyos kötelezettségekért esetleg helyt kell állania. Ily esetet illusztrál a Beck által felhozott példa is. Beck arról beszél, hogy a részvényes érdekelt-ség teljes kieserélése esetén az új részvényes csoport felelős a részvénytársaság régebbi kötelezettségeiért. Ez a felelősségátvétel azonban két igen fontos vonatkozásban tér el a döntvény azonossági felelősséget proklamáló elvétől. Az egyik az, hogy aki a részvénytársasági köpenyt ölti magára, annak tudni és számolni kell ily felelősség lehetőségeivel. De — másrészt — az ilyen részvényesere kapcsán maga az üzem változatlan, a részvénytársaság életműködése folyamatos. A „szigorú üzemazonosság“ a döntvény szerint a felelősséget megállapítja abban az esetben is, ha a telepen *olyan* üzem folytatódik, mint előző volt. A részvénytársaságnál *ugyanaz az üzem* működik tovább. Ez a disztinkció gazdaságilag és jogilag alapvető jelentőségű — s amikor e döntvény az üzemutódlási felelősséget ebben a mérvben kiterjeszti, akkor már többet mond ki az üzem felelőssé tételénél — szinte a foglalkozási ág felelősségét állapítja meg.

A végére hagytam a törvény szövegére való hivatko-

zást — amely egy jogkérdés eldöntésénél talán szintén figyelmet érdemel. Az 1927:XXI. t.-c. 26. §-a azt mondja, hogy „az üzemutódlást az üzemnek az eredeti adós üzemével való azonossága esetében a szerzés jogcímére tekintet nélkül meg kell állapítani.“ A 27. §. pedig arról szól, hogy az üzemet visszterhes ügylettel szerző üzemutód a tartozásról kimutatást kérhet. A rendes jogászai és logikai magyarázat mellett e törvényes rendelkezéseknek azt az értelmet tulajdoníthatjuk, hogy felelősséggel — az üzem azonossága esetén — a valamilyen címen szerző utód tartozik. A törvény e világos értelme mellett — a törvényértelmezés normális jogászai mód-szerének nézőpontjából, a döntvényben kifejezésre jutó, mérész logikájú okfejtést nem találok meggyőzőnek.

Dr. György Ernő.

Önbiztosítási kikötés megsértése a biztosított által.

Olyan kárbiztosítási szerződéseknél, ahol a biztosító kockázata igen nagy, illetve fokozott a lehetősége azon esemény bekövetkeztenek, amely ellen a biztosítást kötötték, a biztosító intézetek u. n. önbiztosítási feltételt is felvesznek a biztosítási szerződésbe. Különösen előfordul ez a kikötés a mal-mok tüzkár elleni biztosításánál, olyannyira, hogy az egyezményes magyar biztosító intézetek nem is fogadnak el mal-lombbiztosítást, 20—25% önbiztosítás nélkül. Az önbiztosítás lényege abban áll, hogy a biztosított objektum felbecsült értékének csak 75—80%-ára vállalja a biztosító a kockázatot, a biztosított csak ezen érték után fizet díjat, de kár esetén is csak ezen értéket liquidálják. Lényeges feltétele az önbiztosításnak, hogy kár esetén a biztosítatlanul maradt percentuális érték erejéig a biztosított saját maga maradjon vagyoniilag felelős, mert csak így érhető el az önbiztosítás célja: a biztosított anyagi felelősségével, garancia a kárt elhárító óvintézkedések betartására.

Mi történik azonban akkor, ha a biztosított a kötvény rendelkezései ellenére megszegi a szerződést és az önbiztosítási értéket egy másik biztosítónál biztosítja? Ebben a kérdésben a KT. 472. §-ára vagyunk utalva. Nézetem szerint ebben az esetben a biztosított a szerződésnek egyik lényeges feltételét sérti meg, erre az esetre azonban a KT. írott kádenciát nem tartalmaz, sőt a kuriai joggyakorlatban sem találtam erre a kérdésre választ. Ez végeredményben nem esodálni való, mert az önbiztosítás sem régi keletü forma, ezenfelül régebben nem lehetett találni olyan biztosító intézetet, amelyik az ilyen pótbiztosításokat elvállalja. Lehetne a K. T. 475. §-ának analógiájára azt mondani, hogy miként a szerződés megkötésekor „fontos körülményeket valótlannal adott elő“ a biztosított és ezzel a másik szerződő félnek joga van a szerződést akár kereset, akár kifogás alapján meg-